

Återhämtning och upplevd livskvalitet
efter övre gastrointestinal kirurgi
- ett patientperspektiv

Akademisk avhandling

som för avläggande av filosofie doktorsexamen vid Sahlgrenska Akademien vid Göteborgs
Universitet kommer att offentligen försvaras fredagen den 4 juni 2009 kl 9.00
i hörsal 2118

Institutionen för Vårdvetenskap och Hälsa, Arvid Wallgrens Backe hus 2
Göteborg torsdagen den 4 juni 2009 kl 9.00

av

Ulla Olsson

Fackultetsopponent:

Professor Maud Söderlund

Institutionen för pedagogik, didaktik och psykologi
Högskolan i Gävle

Avhandlingen baseras på följande delarbeten:

1. Olsson U., Bergbom I. & Bosaeus I. (2002) Patients' experiences of the recovery period 3 months after gastrointestinal cancer surgery.
European Journal of Cancer Care. **11**, 51-60.
2. Olsson U., Bergbom I. & Bosaeus I. (2002) Patients' experiences of their intake of food and fluid following gastrectomy due to tumor.
Gastroenterology Nursing. **25**(4), 146-153.
3. Olsson U., Bosaeus I., Svedlund I. & Bergbom I. (2006) Patient' subjective symptoms, quality of life and intake of food during the recovery period 3 and 12 months after major upper gastrointestinal surgery.
European Journal of Cancer Care. **16**(1), 74-85.
4. Olsson U., Bosaeus I. & Bergbom I. Patients' experiences of the recovery period 12 months after upper gastrointestinal cancer surgery.
Manuscript.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

ÅTERHÄMTNING OCH UPPLEVD LIVSKVALITET EFTER ÖVRE GASTROINTESTINAL KIRURGI - ETT PATIENTPERSPEKTIV

Ulla Olsson

Institutionen för vårdvetenskap och hälsa, Göteborgs universitet, Göteborg, Sverige, 2009

Bakgrund: Tidigare forskning som rör cancersjukdomar i matstrupe, magsäck och bukspottkörtel har beskrivits utifrån olika perspektiv såsom symtombild behandlingsmöjligheter, operationsteknik och komplikationer och har i de flesta fall haft ett medicinskt perspektiv. Vilken omvårdnad som behövs i samband med det kirurgiska ingreppet och hur patienterna återhämtat sig, har inte i någon större utsträckning varit föremål för studier. Detta har möjligen medfört att vårdandet i samband med och efter det kirurgiska ingreppet inte har utvecklats optimalt. Det är viktigt att utveckla kunskap om patienters upplevelser av sin återhämtning efter det kirurgiska ingreppet eftersom detta innebär en permanent funktionsnedsättning då flera organ helt eller delvis avlägsnats.

Syfte: Avhandlingens övergripande syfte är att beskriva patienternas upplevelser av att återhämta sig efter övre gastrointestinal kirurgi, deras upplevda livskvalitet och välbefinnande före operation och vid tre och tolv månader efter operation.

Metod: En beskrivande kvalitativ ansats har använts i tre delstudier och en delstudie har en beskrivande kvantitativ design. I delstudie I deltog tio patienter. Femton patienter deltog i vardera delstudien II och IV. Tjugofyra patienter var engagerade i delstudie III som besvarade tre olika mätinstrument samt ett frågeformulär. Vid tolkningsprocessen i delstudie I och IV har en hermeneutisk ansats använts i delstudie II har kvalitativ innehållsanalys tillämpats. Beskrivande statistik användes i delstudie III.

Resultat: Vid patienternas återhämtning tre månader efter det kirurgiska ingreppet gav patienterna uttryck för känslor som övergivenhet och besvikelse och att befinna sig på "djupet". Återhämtning upplevdes först när kraft och energi började återvända och de fysiska besvären inte ständigt var närvarande. Behovet att få tala med någon professionell för att få svar på oroande frågor var ett önskemål som framfördes av de flesta patienterna. Fastandet före undersökningar, det kirurgiska ingreppet och avsaknad av aptit och hungerskänslor bidrog till att patienterna förlorade i vikt, vilket innebar att kroppen förändrades och kändes främmande. Sammanfattningsvis kan sägas att patienterna upplevde väntetiden mellan diagnos och operation och vårdtiden tre månader efter operation som en tid med känslor av oro, rädsla och ensamhet. Resultaten vid tolv månader visade att de flesta patienterna återhämtat sig och att de kunnat återvända till vissa aktiviteter och vanor de hade före operationen, men att antalet patienter som kände sig besvikna ökat med tiden. Kvarvarande besvär tolv månader efter operation framkallade tankar om att tumören/cancersjukdomen inte var helt borta. Den årslånga återhämtningen hade för de flesta patienterna inneburit ett kämpande för att komma över och att bli fri från besvärande symtom och obehag som sjukdomen och operationen medfört. En del patienter kände en underliggande oro och osäkerhet om sjukdomens utveckling och kroppens reaktioner särskilt som de fortfarande hade besvärande obehag och inte fått sina frågor besvarade.

Konklusion: Tecken på att återhämtning skett var att patienterna återfick sina krafter och sin energi och att fysiska besvär tonade bort eller försvann. Trots att sjukdomen inte ständigt var närvarande innebar det inte att alla besvärande symtom försvunnit efter tolv månader. Människors inställning till sin livssituation är minst lika viktig som kroppens fysiologiska begränsningar och möjligheter. En möjlighet för människan att gå vidare trots kvarvarande besvär efter sjukdomen är att flytta fokus på de fysiska besvären/hindren och istället fokusera på de möjligheter som kroppen har kvar. Det finns behov av fortsatt forskning som utvärderar en kontinuerlig kontakt med sjuksköterska, och där en fungerande och förtrolig vårdrelation etablerats

Keywords: cancer, gastrointestinal, hermeneutic, interpretation, quality of life, life-understanding, nutrition, recovery, suffering surgery

ISBN 978-91-628-7814-6